

NVE

Reguleringsmyndigheten
for energi – RME

Årsrapport 2022

Reguleringsmyndigheita for energi

Innhald

1. DEL I: Melding frå leiaren	3
2. Del II: Introduksjon til verksemda og hovudtal.....	6
3. Del III: Aktivitetar og resultat i 2022.....	7
3.0 Hovudmål 1 RME skal fremje ein samfunnsøkonomisk effektiv kraftmarknad og eit velfungerande kraftsystem.....	7
3.1 Delmål 1 Ha god oversikt over utviklingstrekk i det europeiske energisystemet, politikk- og regelverksutviklinga i EU og korleis dette påverkar den norske energimarknaden	8
3.2 Delmål 2 Ha oppsyn med elektrisitetsmarknadene og bidra til effektive marknader gjennom utvikling og handheving av reguleringa	9
3.3 Delmål 3 Bidra til effektiv drift, utnytting og utvikling av kraftnettet gjennom utvikling og handheving av reguleringa	10
3.4 Delmål 4 Følgje opp systemansvarleg gjennom utvikling og handheving av reguleringa	12
3.5 Delmål 5 Bidra til å sikre at innanlands distribusjonsnett frå naturgass blir drifta på ein samfunnsmessig rasjonell måte.....	13
3.6 Delmål 6 Delta aktivt i regionalt og europeisk regulatorsamarbeid	14
3.7 Samla vurdering av hovudmålet	15
3.8 Vurdering av brukar- og samfunnseffektar	15
3.9 Særskilde oppgåver	15
3.10 Stønad til hushalda for ekstraordinære straumutgifter	17
3.11 Forvaltningsretta forsking og utvikling	17
3.12 Omtale av ressursbruk	18
4. DEL IV: Styring og kontroll	19
5. Del V: Vurdering av framtida	19
6. Publikasjonslister.....	21

1. DEL I: Melding frå leiaren

I årsrapporten for 2022 går vi gjennom korleis Reguleringsmyndigheita for energi (RME) har levert på hovudmålet om å «[f]remje ein samfunnsøkonomisk effektiv kraftmarknad og eit velfungerande kraftsystem» som er gitt i tildelingsbrev frå Olje- og energidepartementet.

Oppgåva til RME er å sørje for at aktørane følgjer regelverket som sikrar like konkurransevilkår i kraftmarknaden og effektiv drift av straumnett. RME fungerer i samsvar med lov- og forskriftsendingar som ei eiga og uavhengig eining i NVE-organisasjonen, med eit eige budsjett fastsett av Stortinget. RME leverer derfor ein supplerande årsrapport til årsrapporten frå NVE og beskriv der aktivitetar og resultat i 2022. Rekneskapen for RME er fullt ut rapportert i årsrekneskapen for NVE.

UTVALDE HENDINGAR 2022

Urolege tider i kraftmarknaden

Året 2022 var prega av ein uroleg kraftmarknad med høge prisar, gassmangel i Europa og lite nedbør i dei sørlege delane av Noreg. Dette medførte mykje aktivitet på fleire område av samfunnsoppdraget vårt, noko som også prega arbeidet vårt.

RME har i løpet av året fått fleire oppdrag frå Olje- og energidepartementet (OED). RME fekk i august 2022 i oppdrag frå OED å beskrive handlingsrommet for å innføre eksportrestriksjonar på mellomlandssambanda. RME leverte rapporten sin i slutten av august. Hausten 2022 leverte RME og NVE svaret sitt på eit oppdrag frå OED om det er mogleg å innføre ein mekanisme for å sikre tilstrekkeleg magasinifylling ved uventa hendingar.

Høge straumprisar og store prisforskjellar mellom nordlege og sørlege Noreg gav Statnett ekstraordinært store flaskehalsinntekter. Hausten 2022 utarbeidde RME eit utkast til ei tidsavgrensa forskrift der ein del av Statnetts flaskehalsinntekter skal fordelast til andre nettselskap for å avgrense auken i nettleiga som følgje av høge kraftprisar. Forskrifta blei vedtatt av OED, og i 2022 blei 5,9 milliardar overførte frå Statnett til dei andre nettselskapa.

Kraftsituasjonen i Noreg var prega av låg magasinifylling første halvåret og fram til oktober. I kombinasjon med gassmangel og tørke i resten av Europa førte dette til historisk høge prisar i Sør-Noreg, særleg sommaren 2022. Som eit resultat av den anstrengde og uvanlege kraftsituasjonen blei det gjennomført beredskapsøvingar og arbeid med rasjoneringsplanar i NVE. RME deltok med fagkompetansen vår på beredskapsøvingane og med kunnskapsformidling om regelverket for kraftmarknaden og marknadsåtferd.

I april 2022 kom ACER (Agency for the Cooperation of Energy Regulators) med ein rapport som evaluerte det europeiske kraftmarknadsdesignet. Rapporten inneheldt blant anna analysar av energiprisane og prisdrivarane, det noverande kraftmarknadsdesignet og vurderingar av mellombelse tiltak for å avhjelpe den ekstreme situasjonen i kraftmarknaden. ACER konkluderte i rapporten sin med at det noverande kraftmarknadsdesignet i hovudsak bør bevarast, men at det blant anna er behov for betre fungerande langsiktige marknader som kan gi mindre volatile prisar for forbrukarar og investorar i fornybar produksjon. RME følgde dette arbeidet tett gjennom deltakinga vår i ACER. EU-kommisjonen presenterte 18. mai 2022 ei tiltakspakke med namnet REPowerEU. Tiltakspakka inneheldt ein plan for å gjere EU-landa mindre avhengige av russisk olje og gass og for å auke tempoet for den grønne omstillinga. Nokre av tiltaka som blei introduserte,

var blant anna krav om energieffektivisering og tiltak for å auke andelen fornybar produksjon til 45 prosent i 2030.

Hausten 2022 var også prega av ytterlegare krisetiltak i EU, og RME følgjer arbeidet gjennom ACER og ECG (Electricity Coordination Group).

Kompensasjonsordning for høge straumprisar

Straumstønadsordninga for hushalda blei innført i desember 2021 for å dempe dei økonomiske konsekvensane av ekstraordinær høge straumprisar. RME forvaltar ordninga som foreløpig er bestemt å vare til og med desember 2023. Ordninga inneber at hushalda får delar av straumutgiftene sine tilbakebetalte gjennom nettleiga. For 2022 er det utbetalt stønad på totalt 26,5 milliardar kroner, og for 2023 har regjeringa budsjettet med straumstønad på 44,7 milliardar kroner.

Tiltak for ein meir velfungerande og effektiv sluttbrukarmarknad

RME har bidratt til å innføre endringar i prisopplysningsforskrifta og forskrift om kraftomsetning og nettenester, om blant anna betre informasjon på straumfakturaen til privatkundar. Vi har òg styrkt samarbeidet med Forbrukartilsynet og saman spissa oppfølginga av straumleverandørane. Dette gir kundane betre og meir fullstendig informasjon om ulike straumavtalar, prisar og vilkår og sikrar at dei kan ta opplyste val når dei vel straumavtale.

Ny nordisk marknad for sekundære reservar (aFRR)

Det er stor aktivitet hos dei nordiske reguleringsmyndigheitene for å førebu utvikling av ny nordisk balanseringsmodell som er nødvendig for å møte behova om blant anna auka elektrifisering og tilknytning av meir uregulerbar kraftproduksjon i framtida. Ein viktig milepåle i dette arbeidet har vore å få på plass ein nordisk marknad for automatiske reservar (aFRR¹). Denne marknaden opna i desember 2022 og gjer det mogleg å kjøpe automatiske reservar på tvers av landegrensar i Norden. RME har i samarbeid med dei andre medlemmene i NordREG følgd denne prosessen tett og gitt nødvendige godkjenningar.

Havvind

Regjeringa har store ambisjonar om utvikling av vindkraft til havs i Noreg framover og tar sikte på å lyse ut første fase av Sørlege Nordsjø II og Utsira Nord innan utgangen av første kvartalet 2023. OED har gitt RME i oppdrag å bidra med vurderingar knytte til regulatoriske forhold for nett- og marknadsdesign til havs. Oppdraget skal leverast i to rapportar. Første delen av oppdraget omfattar relevante problemstillingar om regulering av radielle tilknytningar til Noreg. RME leverte ein rapport om dette i desember 2022. Den andre delen omfattar problemstillingar knytte til hybridprosjekt, der vindkraftanlegget til havs er kopla til overføringskablar til meir enn eitt land. Denne rapporten skal leverast i mars 2023.

¹ aFRR (automatic frequency restoration reserve) bringar frekvensen tilbake til 50,00 Hz og frigir dermed den aktiverte primærreserven slik at han er tilgjengeleg til å handtere nye feil og ubalansar. Til liks med primærreservar er dette ein automatisk reguleringsfunksjon. I dag er det i hovudsak produksjonsanlegg som leverer aFRR. Sekundærreservar fungerer ved at TSO-en sender eit reguleringsignal til kontrollsystemet til leverandøren (BSP), som automatisk endrar produksjonen eller forbruket i anlegget. Responstida for aFRR er i dag maksimalt fire minutt etter mottatt signal frå TSO-en.

Digital samhandling

RME har i 2022 følgt opp anbefalingane i RME-rapport 7/2020 *Driftskoordinering i kraftsystemet*. Målet for digital samhandling er effektiv utveksling av informasjon for raskare tilknytning og betre kapasitetsutnytting på tvers av nettområde og nettnivå, blant anna for å leggje til rette for elektrifisering, fleksibilitet og meir fornybar kraftproduksjon.

For å sikre betre driftskoordinering må vi kartleggje behovet for data, samanhengene mellom dei ulike driftsoppgåvene nettselskapa utfører, prosessane desse er knytte til, og data det er relevant å standardisere og dele med andre aktørar.

I 2022 har dette arbeidet ført til at dei største regionale nettselskapa og Statnett ønskjer å etablere ei felles eining som skal sikre auka tempo og forsterka arbeid med digital samhandling. Eininga skal også leggje til rette for samarbeid om digitalisering breitt i bransjen og mot myndighetene.

Vedtak om vilkår og tariffar for tredjepartstilgang til distribusjonsnett for gass

Naturgasslova og naturgassforskrifta set krav til at distribusjonsnett for gass skal vere opne for tredjepartar, slik at dei kan levere gass til kundar tilknytte nettet. I desember 2022 har RME for første gong godkjent vilkår og fastsett tariffar for tredjepartstilgang til distribusjonsnettet til Gasnor AS, i første omgang for 2023 og 2024. RME vil jobbe vidare med utviklinga av reguleringa fram mot neste tariffperiode, som er frå og med 2025.

Utvalde volumtal og nøkkeltal

Utvalde volumtal	2020	2021	2022	Kommentar
Leverandørskifte hushalda	385.933	660.791	610.874	Tala viser leverandørskifte per målepunkt, ikkje leverandørskifte per straukunde. Ein person eller organisasjon kan ha fleire målepunkt.
Leverandørskifte næringskundar	38.903	50.484	57.388	
Inntektsrammer inkl. Statnett	24,1 mrd.	29,2 mrd.	39,8 mrd.	
Tariffar (øre/kWh)	36,18	34,03	34,89	Gjennomsnittleg nettleige ekskl. avgifter for hushalda i Noreg. Tal i øre/kWh.
Leveringspålitelegheit	99,985 %	99,985 %	99,989 %	Talet for 2022 er eit førebels tal, endeleg kontrollerte tal publiserast i mai.
Forbruk elektrisitet	132,85 TWh	138,91 TWh	131,57 TWh	
Produksjon elektrisitet	153,33 TWh	156,45 TWh	144,11 TWh	
Døgnmarknad – totalt kjøp	121,58 TWh	129,91 TWh	122,42 TWh	
Døgnmarknad – totalt sal	144,73 TWh	148,25 TWh	134,76 TWh	

Kjøp og sal av elektrisitet fordelte på primære handelsplassar i TWh			
Bilaterale avtalar – kjøp	72,32 TWh	76,38 TWh	61,92 TWh
Bilaterale avtalar – sal	72,32 TWh	76,16 TWh	61,91 TWh
Døgnmarknaden – kjøp	63,47 TWh	70,26 TWh	68,72 TWh
Døgnmarknaden – sal	86,01 TWh	88,70 TWh	81,08 TWh
Intradagmarknaden – kjøp	0,64 TWh	0,97 TWh	1,55 TWh
Intradagmarknaden – sal	1,45 TWh	1,28 TWh	1,44 TWh
NSL døgnmarknadsauksjon – kjøp		0,07 TWh	2,29 TWh
NSL døgnmarknadsauksjon – sal ²		1,50 TWh	5,32 TWh

² North Sea Link døgnmarknadsauksjon for kapasitet på kabelen mellom Noreg og UK.

2. Del II: Introduksjon til verksemda og hovudtal

RME er uavhengig³ reguleringsmyndigheit for verksemdene i Noreg som driv med kraft og naturgass.⁴ Oppgåvene og ansvarsområdet RME har overfor desse verksemdene og samfunnet elles, følgjer av

- energilova og tilhøyrande forskrifter, medrekna forskrift om nettregulering og energimarknaden (NEM)
- naturgasslova og tilhøyrande forskrift

RME skal bidra til å nå hovudmålet om å «[f]remje ein samfunnsøkonomisk effektiv kraftmarknad og eit velfungerande kraftsystem». Som del i dette arbeidet skal RME sørge for at alle aktørar i kraftbransjen rettar seg etter plikter som følgjer av regelverket. RME skal blant anna

- føre tilsyn og kontroll med ulike sider av verksemda til nettselskapa
- førehandsregulere vilkåra nettselskapa har om tilgang og tilkopling til nettet, medrekna tariffane og inntektene til nettselskapa
- fastsetje eller godkjenne metodar knytte til drifta av nettet
- ha kontroll med vilkår for tilgang til grensekryssande infrastruktur

RME skal også sikre at nettselskapa har dei rette insentiva til å auke effektiviteten, fremje marknadsintegrasjon, forsyningsikkerheit og tilhøyrande forskingsverksemd.

RME skal føre kontroll med Statnett som systemoperatør for transmisjonsnettet. Dette inkluderer blant anna å peike ut og sertifisere systemoperatøren, kontroll knytt til systemansvaret og overvaking av investeringsplanane til Statnett. RME følgjer òg opp handelsløysingar og kapasitetsutnytting på mellomlandsambanda.

RME skal overvake kraftmarknaden. Blant anna skal reguleringsmyndigheita undersøkje korleis kraftmarknaden fungerer, og overvake gjennomføringa av effektiv marknadstilgang og velfungerande marknader på sluttbrukarnivå og bidra til å sikre forbrukarvern.

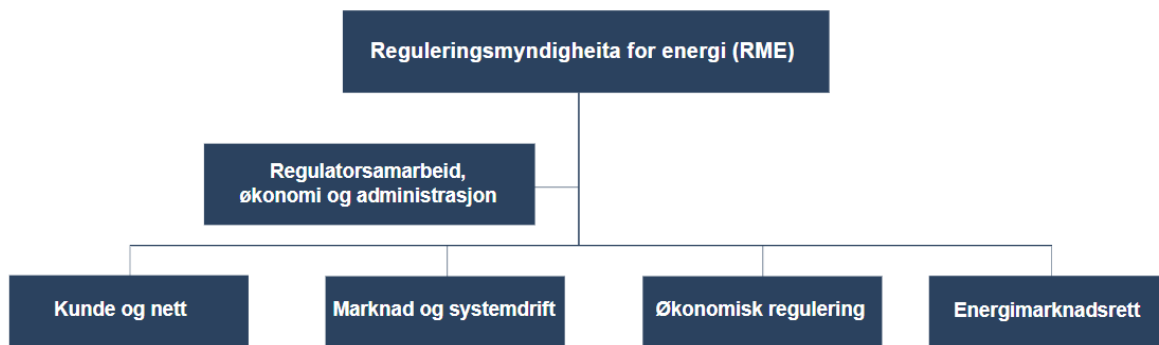
For engrosmarknaden er det retta mykje merksemd mot å vidareutvikle marknadsdesignet, tilsyn og oppfølging av kraftbørsane og ny nordisk balanseringsmodell. RME handhevar marknadsåtførsreglane i NEM-forskrifta, dette inkluderer informasjon og rettleiing, innhenting av data, utvikling av analyseverktøy i tillegg til oppfølging av konkrete saker. Vidare skal reguleringsmyndigheita føre tilsyn med tilkoplingsplikta til nettselskapa og bidra til å avverje mogleg konkurranseskadeleg kontraktspraksis.

RME skal ha oppgåver knytte til rapportering, publisering, overvaking mv. RME skal samarbeide med nasjonale myndigheiter og reguleringsmyndigheiter for energi i andre land. RME skal føre tilsyn med sikkerheit i AMS og i Elhub.

RME skal ha god oversikt over europeisk regelverksutvikling og forståing for korleis utviklinga påverkar Noreg. Det inneber kunnskap om og oppfølging av EUs regelverksutvikling på marknadsdesign og systemdrift.

³ RME fungerer i samsvar med dei vedtatte lov- og forskriftsendringane som ei eiga og uavhengige eining i NVE-organisasjonen med eit eige budsjett fastsett av Stortinget gjennom løyingsvedtak, jf. kap. 1820, post 26.

⁴ i samsvar med energilova § 2-3 og naturgasslova § 4.

Figur 1: Organisasjonskart per 31. desember 2022

3. Del III: Aktivitetar og resultat i 2022

RME styrte i 2022 etter hovudmålet om å «fremje ein samfunnsøkonomisk effektiv kraftmarknad og eit velfungerande kraftsystem». I tillegg var det seks delmål i 2022. Disse var

1. ha god oversikt over utviklingstrekk i det europeiske energisystemet, politikk- og regelverksutviklinga i EU og korleis dette påverkar den norske energimarknaden
2. ha oppsyn med elektrisitetsmarknadene og bidra til effektive marknader gjennom utvikling og handheving av reguleringa
3. bidra til effektiv drift, utnytting og utvikling av kraftnettet gjennom utvikling og handheving av reguleringa
4. følgje opp systemansvarleg gjennom utvikling og handheving av reguleringa
5. bidra til å sikre at innanlands distribusjonsnett for naturgass blir drifta på ein samfunnsmessig rasjonell måte
6. delta aktivt i regionalt og europeisk regulatorsamarbeid

3.0 Hovudmål 1 RME skal fremje ein samfunnsøkonomisk effektiv kraftmarknad og eit velfungerande kraftsystem

Det norske kraftsystemet er tett integrert med Norden og Europa. Energi- og klimapolitikken i EU har derfor innverknad på kraftsystemet vårt. RME har i 2022 nytta mykje ressursar til arbeid med å vareta Noreg sine interesser og behov på prioriterte område. Vi har òg utvikla det nasjonale regelverket for energimarknaden gjennom forslag til forskriftsendringar. I 2022 blei det gjort ei rekkje tiltak for å utbetre den økonomiske reguleringa av nettselskapa. Tilsynsaktiviteten i 2022 har vore låg samanlikna med tidlegare år, samtidig viser resultatane at gjennomføring av tilsyn er viktig for å sikre at aktørane overheld regelverket. Formålet er å leggje til rette for velfungerande konkurranse, styrkje insentiv til effektiv drift og utvikling av kraftnettet og leggje til rette for formålstenleg bruk av ny teknologi. Effekten er at vi på denne måten har bidratt med viktige tiltak for å modernisere drift og utvikling av kraftsystemet for å handtere konsekvensane som følgjer av elektrifisering av transportsektoren, tilknytning av ny fornybar kraftproduksjon, meir effektkravjande forbruk mv. Eit marknadsdesign som tar omsyn til fysikken i kraftsystemet, er

sentralt for å sikre ein samfunnsøkonomisk effektiv kraftmarknad og eit velfungerande kraftsystem i framtida.

3.1 Delmål 1 Ha god oversikt over utviklingstrekk i det europeiske energisystemet, politikk- og regelverksutviklinga i EU og korleis dette påverkar den norske energimarknaden

Kraftsektoren blir stadig meir integrert med Norden og Europa, og dermed treng vi meir harmoniserte regelverk og metodar.

Meir uregulerbar produksjon, aktive kundar og høgare kraftutveksling gir behov for modernisering av kraftsystemet. Harmoniseringa av regelverket skjer ved at det blir utarbeidd og implementert forordningar med regelverk og metodar. Forordningane har no gått frå utviklingsfase til implementering. Dette er eit omfattande, komplisert og ressurskrevjande arbeid som er viktig for å vareta Noreg sine interesser og behov. Sentrale delar av kommisjonsforordningane under den tredje energimarknadspakka har blitt innlemma i EØS-avtalen og tok til å gjelde i Noreg den 1. august 2021. Både sein innlemming av EØS-relevant regelverk i norsk rett og kompleksiteten i regelverket gjer samla denne oppgåva krevjande. Dette er fordi dei andre europeiske reguleringsmyndigheitene no rettar seg etter marknadsdesigndelen av «Ren Energi-pakke», som blant anna er vidareutvikling og revisjon av reglane.

Reguleringsmyndigheitene i EØS-landa må bli einige om konkrete løysingar som systemansvarlege og kraftbørsar skal følgje i drifta av kraftsystemet, og som reguleringsmyndigheitene skal handheve. Dette er komplekse spørsmål som er viktige for utviklinga av energisystem for framtida, blant anna for utnyttinga av mellomlandskablane, verdiskapinga i norsk regulerbar vasskraft og for driftssikkerheita i Norden. Det er ressurskrevjande å komme fram til felles syn og vedtak blant reguleringsmyndigheitene, og det krev eit sterkt fagmiljø som kan delta i arbeidet og følgje prosessane over tid gjennom aktiv deltaking i nordisk og europeisk regulatorsamarbeid. I 2022 har vi brukt mykje ressursar til dette arbeidet på prioriterte område.

Arbeidet med oppfølging av politikk- og regelverksutviklinga i EU har i 2022 i tillegg vore prega av stort tempo og ekstraordinære tiltak. RME har følgd arbeidet gjennom ACER og det nordiske regulatorsamarbeidet.

I 2022 har ACER førebudd revisjon av kommisjonsforordninga (EU) 2016/1719 om langsiktig kapasitetstildeling (FCA). RME har i samband med dette deltatt som éi av fire reguleringsmyndigheiter i arbeidet med eit *policy paper* om vidareutvikling av den langsiktige elektrisitetmarknaden.

RME har også deltatt som ein av fleire prosjektleiarar i ACERs arbeid med å utvikle ei rammeretningslinje for fleksibilitetsmarknader. ACERs forslag til rammeretningslinje blei sendt frå ACER til EU-kommisjonen i desember 2022.

RME er reguleringsmyndigheit for naturgassmarknaden i Noreg. Naturgassmarknaden i Noreg er liten samanlikna med gassmarknaden i Europa, og reguleringa vil i størst mogleg grad bli tilpassa norske forhold.

3.2 Delmål 2 Ha oppsyn med elektrisitetsmarknadene og bidra til effektive marknader gjennom utvikling og handheving av reguleringa

RME har i 2022 sett i gang fleire tiltak for å bidra til effektive kraftmarknader. Vi har arbeidd mykje med nasjonal gjennomføring og implementering av kommisjonsforordningar som er sentrale for moderniseringa av kraftsystemet. Vi har foreslått forskriftsendringar og gjennomført tilsyn for å sikre at eksisterande regelverk blir følgde. Samla sett vil tiltaka bidra til meir effektive kraftmarknader.

Nasjonal gjennomføring og implementering av kommisjonsforordningane med tilhøyrande vilkår og metodar har i 2022 vore arbeidskrevjande, og dette arbeidet vil halde fram i 2023. RME har gjort vedtak og godkjent 24 metodar i løpet av året og har med dette redusert etterslepet på implementeringa av kommisjonsforordningane.

Parallelt har arbeidet med utvikling av nye og revisjon av eksisterande vilkår og metodar knytte til system og marknad vore omfattande i 2022. Eksempel er arbeidet med å førebu ny balanseringsmodell i Norden og arbeid med revisjon av metodar knytte til den nordiske systemdrifta. RME har vore aktivt med i samarbeid med systemansvarleg og andre nordiske reguleringsmyndigheiter. Dette arbeidet bidrar til best mogleg utnytting av eksisterande infrastruktur og ein effektiv marknad.

RME har følgd opp at marknadsplasskonsesjonær og avrekningsansvarleg tar ansvar i tråd med konsesjonar. RME har blant anna gjennomført to oppfølgingsmøte med avrekningsansvarleg og ført tilsyn med Nord Pools gebyrinntekter for organiseringa av handelsløysinga for North Sea Link (NSL). Tilsynet viste at gebyrinntektene var i tråd med konsesjonsvilkår. Som del i å skaffe eit meir omfattande kunnskapsgrunnlag om prissikringsmoglegheitene i norske bodområde har RME fått laga ein rapport om kartlegging av bilateral prissikring blant norske aktørar i elektrisitetsmarknaden. Rapporten viser at bilateral prissikring utgjer ein betydeleg andel av prissikringsstrategiar hos norske aktørar, samtidig som handel på organiserte finansielle marknadsplassar er fallande. RME vil i 2023 gjere ei vurdering av om det er tilstrekkelege prissikringsmoglegheiter i norske bodområde.

Tilsyn med marknadsåtferd og transparens i kraftmarknaden er grunnleggjande for ein effektiv marknad. I 2022 har RME arbeidd målretta med å utvikle datavarehus og verktøy for å overvake engrosmarknaden på ein betre måte, i tillegg til at den kontinuerlege marknadsovervakinga er halden ved lag. Vi vidareutviklar marknadsovervakinga fortløpande og samarbeider med Finanstilsynet, Konkurransetilsynet og Økokrim.

I 2022 har RME vedtatt tillaten regulert inntekt og godkjent ny gebyrmodell for Elhub. Statnett SF kan hente inn 353 millionar kroner årleg frå Elhubs brukarar. Nye gebyr trer i kraft 1. januar 2023 og skal gjelde for reguleringsperioden 2023–2025. Gebyrinntekta skal over tid dekkje kostnadene ved drift og avskrivning av varige driftsmidlar og andre egedelar og gi ei rimeleg avkastning på investert kapital gitt effektiv utvikling, drift og vedlikehald av Elhub. Reguleringsmodellen for Elhub inneber at avkastninga varierer med kostnadseffektivitet innanfor eit gitt avkastningsintervall.

Alle selskap som produserer eller sel elektrisk energi eller eig og driftar overføringsnett, må ha ein omsetningskonsesjon frå RME. Ved utgangen 2022 har 730 konsesjonærar gyldig omsetningskonsesjon fordelt på ulike typar av vilkårssett. Registreringa av konsesjonærar gir RME oppdatert informasjon om selskapa i kraftbransjen og gjer det mogleg for oss å føre kontroll med

dei. I 2022 blir det tatt i bruk to nye vilkårssett for å lette byrda ved å rapportere til RME for små produsentar med og utan avgrensa nettverksemd.

Eit hovudproblem i dagens sluttbrukarmarknad for straum er asymmetrisk informasjon og at forbrukaren sit med mindre informasjon om kraftleveringsavtalane enn kraftleverandørane. RME har gjennomført tiltak for å betre informasjonen til forbrukaren i samarbeid med Forbrukartilsynet, slik at den samla oppfølginga av straumleverandørane vil gi kundane betre informasjon om avtalevilkår og prisar. RME har også bidratt til endringar i prisopplysningsforskrifta og forskrift om kraftomsetning og nettenester.

RME har også bidratt til å endre kravet til nettselskapa om påslaget deira på leveringspliktig kraft. Arbeidet med ei meir permanent endring blir vidareført i 2023. Vi har også presisert og skjerpt krava til å opne og gjere informasjon frå HAN-porten i AMS-målarane tilgjengeleg for kundane som ønskjer dette. RME publiserer også statistikk om sluttbrukarmarknaden med informasjon om tal på leverandørskifte, marknadsandelar, kundar på leveringsplikt og plusskundar.

RME har i 2022 fått laga ei rettleiing til teknisk tryggleikskontroll som del av tilsyn for tryggleik i avanserte måle- og styringssystem (AMS). Dette nybrottsarbeidet har vi testa ut med tilsyn med to nettselskap. Ved å basere tilsyn på teknisk kontroll, ikkje berre intervju og dokumentanalyse, får vi eit betre inntrykk av den faktiske tryggleikstilstanden. Det er meir ressurskrevjande, men erfaringane våre med teknisk kontroll i AMS-tilsyn er gode, og vi planlegg å vidareutvikle denne metodikken. Det blei avdekka fire merknadar og to avvik under tilsyn med tryggleik i AMS i 2022.

RME har godkjent Statnett sin bruk av flaskehalsinntekter for 2021 på mellomlandssambanda som kom på 3,6 milliardar kroner.

Høge straumprisar og store prisforskjellar mellom nordlege og sørlege Noreg i 2022 gav Statnett ekstraordinært store flaskehalsinntekter internt i Noreg og på mellomlandssambandet til Storbritannia. Hausten 2022 utarbeidde RME eit utkast til ei tidsavgrensa forskrift der ein del av Statnetts flaskehalsinntekter skal fordelast til andre nettselskap for å avgrense auken i nettleiga som følgje av høge kraftprisar. Forskrifta blei vedtatt av OED, og i 2022 blei 5,9 milliardar overførte frå Statnett til dei andre nettselskapa.

3.3 Delmål 3 Bidra til effektiv drift, utnytting og utvikling av kraftnettet gjennom utvikling og handheving av reguleringa

RME har i 2022 lagt til rette for auka fleksibilitet for både produksjon og etterspurnad for å fremje effektiv drift og utvikling av kraftnettet. Vi har utvikla det nasjonale regelverket for energimarknaden gjennom forslag til og vedtak av forskriftsendringar. Det har blant anna vore endringar knytte til den økonomiske reguleringa slik at inntektsrammene blir meir presise ved at dei blir korrigererte for rammevilkår, og ny utforming av nettleiga som gir kundane betre insentiv til å utnytte nettet meir effektivt. Vidare har RME hatt ein gjennomgang av driftskoordineringa i kraftsystemet som peiker på at auka digital informasjonsutveksling blir sentralt i framtida. RME har òg gjennomført tilsyn i 2022, og resultatata syner at gjennomføring av tilsyn er viktig for å sikre at aktørane rettar seg etter regelverket. Samla sett har tiltaka bidratt til meir effektiv drift, utnytting og utvikling av kraftnettet.

Vi har endra delar av inntektsreguleringa for å sikre ei betre samanlikning av selskapa. Når vi fastset inntektsrammene, korrigerer vi for relevante forskjellar i rammevilkår. Dette er for

eksempel kor mykje nett som går nær kyst eller gjennom skog. I løpet av dei siste fire åra har vi samla inn oppdaterte data om kvar nettet finst, og vi har laga og analysert vel 400 nye variablar som kan beskrive ulike forhold kring straumnettet som vi har analysert. Vi har vedtatt ein ny modell som gjeld frå 2023. Dei viktigaste endringane er at vi ikkje lenger har korrigerering for rammevilkår i regionalt distribusjonsnett, og at vi reduserer talet på variablar i lokalt distribusjonsnett frå fem til fire. Inntektsreguleringa har no ei betre korrigerering for rammevilkår, og inntektsrammene blir rettare. Dette gir selskapa rettare insentiv til effektiv drift, utnytting og utvikling av nettet og bidrar til at kundane ikkje må betale meir enn nødvendig.

Det har blitt gjort omfattande arbeid med å vurdere korleis ein kan måle oppgåvene nettselskapa har i samband med transport av energi og effekt i effektivitetsanalysane av dei lokale distribusjonsnetta. Dette vil styrkje insentiva i inntektsreguleringa og skal bidra til at effektivitetsanalysane også vil vere relevante når bruken av nettet blir mykje endra som følge av ny produksjonsteknologi og auka elektrifisering. Det har vore arbeidd med metodar som nyttar AMS-data frå Elhub og geografisk informasjon om forbruk, innmating og nettstasjonar for å ta omsyn til at energi og effekt skal transporterast over ulike avstandar i dei ulike nettselskapa. Dette er krevjande, og det står att mykje arbeid for å løyse utfordringar for å kunne ta i bruk slik informasjon på ein effektiv og rimeleg måte.

Nøytralitet skal blant anna sikre at selskap gjennom eigarforhold ikkje utnyttar omdømmet til nettselskapa. RME har retta merksemda mot at nettselskapa skil seg frå andre selskap i same konsern gjennom namn og forretningskjenneteikn, og nettselskapa har plikt til å rapportere om behandling av nøytralitetsplikta på nettsidene sine.

Regelverket for korleis nettselskapa skal forme ut nettleiga i distribusjonsnettet, blei endra med verknad frå 1. juli 2022. Ny utforming av nettleiga gir kundane betre insentiv til å utnytte nettet meir effektivt og gir meir rettferdig kostnadsdeling mellom kundane. Interessa for omlegginga har vore stor, og vi har svart på mange spørsmål om dette. RME publiserer statistikk over nettleiga som ein typisk kunde vil møte i ulike nettområde.

RME foreslo august 2021 å etablere ei ordning for deling av eigenprodusert fornybar straum. Forslaget er at bebuarar innanfor same eigeidom kan dele på eigenprodusert straum frå produksjonsanlegg med installert effekt opptil 500 kW. Ordninga var på høyring i juli 2022, og oppsummering og anbefaling blei sende til OED. RME anbefalte at ordninga skulle ta til å gjelde den 1. januar 2023.

Talet på nettkundar som ber RME avgjere saker om mogleg brot på regelverket for tilknytning til nettet eller bruk av nettet, har auka i 2022. RME har i 2022 hatt tilsyn med tre nettselskap om leverings- og tilknytingsplikt og om regelverket for anleggstilskot og betaling for nettutgreiingar. I tillegg har vi hatt dialog med bransjen om utfordringar med kapasitet i nettet og fordeling av ledig kapasitet. Som en følge av utfordringar med kapasitet i nettet har mange nettselskap gått gjennom kriteria sine for reservering og tildeling av kapasitet. Dei tre nettselskapa RME reviderte hadde enten gått over til mognadsvurdering eller er i prosess med å gå over til slik vurdering. RME fann avvik knytt til rangering av tilknytningar som står i kø for å få kapasitet, informasjon til kunde om prosess for tilknytning og definisjon av vanleg forbruk som ikkje skal stå i kø for å få tilknytning til nett.

RME har òg behandla ei auka mengd saker der nettkundar har vore misfornøgde med leveringskvaliteten. I 2022 hadde vi tilsyn med to nettselskap der vi såg på om dei behandla saker

der kundar var misfornøgde med leveringskvaliteten, korrekt. Saman med dei to tilsyna vi hadde hausten 2021, har vi no sjekka korleis halvparten av nettkundane i Noreg blir behandla om dei kontaktar nettselskapet sitt på grunn av misnøye med leveringskvaliteten. I 2022 fann vi sju avvik hos det eine nettselskapet og tre hos det andre. Hos selskapet med flest avvik handla dei om at dei ikkje alltid følgjer regelverket for korleis dei skal handtere klager på leveringskvalitet, mellom anna om korrekt måling av spenningskvaliteten og informasjon til kunden. Begge selskapa informerte ikkje alltid kundane om at dei kan klage til RME om dei er misnøgde med nettselskapet si handtering av saka, eller resultatet nettselskapet kom fram til.

Årleg samlar vi inn og publiserer data for leveringspålitelegheita i Noreg for føregåande år. I 2022 samla vi inn data for 2021, og desse er tilgjengelege på nettsidene til RME. For å følgje utviklinga i bransjen innan leveringskvalitet deltar vi blant anna på fagkonferansar og er medlem i to nasjonale NEK-komitear (Norsk Elektroteknisk Komite). Vi er òg fast medlem i Referansegruppe for feil og avbrot.

3.4 Delmål 4 Følgje opp systemansvarleg gjennom utvikling og handheving av reguleringa

Auka elektrifisering, meir variabel fornybar energiproduksjon og tettare integrasjon av kraftsystema medfører store endringar i det norske og nordiske kraftsystemet. Det blir vanskelegare å halde oppe den løpande balanseringa av systemet på ein effektiv måte, og det er nødvendig å gjere nye tiltak for framleis å vareta ei sikker og effektiv systemdrift. Statnett og dei andre nordiske systemansvarlege arbeider derfor med å innføre ei rekkje nye tiltak for modernisering av den nordiske systemdrifta. Tiltaka omfattar ein såkalla ny nordisk balanseringsmodell med automatisering og omlegging til balansering basert på innstillingsfeil i dei enkelte bodområda, finare tidsoppløysing og etablering av nye marknader for balansekapasitet. RME har òg i 2022, slik som i tidlegare år, følgd dette arbeidet i tett samarbeid og dialog med dei andre nordiske reguleringsmyndigheitene og systemansvarlege sidan endringane er omfattande og krev både nasjonal og regional godkjenning i tråd med forordningane som beskrivne i delmål 1.

Som ein del av dette arbeidet godkjende RME i august 2022 tre søknader frå Statnett om dispensasjon frå fristane til å implementere 15 minutt balanseavrekning og tilknytning til dei europeiske balanseplattformene MARI og PICASSO. Vedtaka inneber at Statnett har frist til april 2024 til å gå over til 15 minutt balanseavrekning, og frist for tilknytning til dei europeiske balanseplattformene blir juli 2024. Bakgrunnen for vedtaka er at gjennomføringa av eit automatisert balansemarknad på nordisk og europeisk nivå av fleire årsaker har blitt forseinka.

I takt med meir utfordrande systemdrift får systemansvarleg ei stadig viktigare rolle for aktørane og for den totale effektiviteten i sektoren. RME har i 2022 vidareutvikla arbeidet med å byggje opp kompetanse på kapasitetsberekning og nettmodellar som blir nytta av systemansvarleg, både for å kunne følgje opp kapasitetsfastsetjinga til systemansvarleg og for å ha ei effektiv marknadsovervaking. Vi har også starta systematisk overvaking av handelskapasitetar på mellomlandssambanda og mellom norske bodområde og har følgd opp enkeltsaker.

Kapasitetsfastsetjing har mykje å seie for kor mykje produksjon og forbruk som kan knytast til nettet. Målet er å optimere utnyttinga av eksisterande kapasitet i transmisjonsnettet inkl.

mellomlandssamband utan at det går ut over systemsikkerheit. Arbeidet med førebuing av innføring av flytbasert kapasitetsberekning er eit viktig tiltak for å utnytte den fysiske overføringskapasiteten i nettet på ein meir sikker og effektiv måte. Oppgåva har kravd tett oppfølging frå RME i 2022, i samarbeid med dei andre nordiske reguleringsmyndigheitene.

RME har òg ansvaret for å godkjenne oppdateringar og endringar i Statnett sine retningslinjer for utøvinga av systemansvaret i tråd med forskrift om systemansvaret. RME har i løpet av 2022 godkjent fleire oppdateringar av desse i samsvar med utviklinga av måten Statnett utøver systemansvaret sitt på.

RME har halde fram med arbeidet med ein nasjonal metode for datautveksling mellom systemansvarleg, nettselskap og betydelege nettbrukarar i samsvar med SOGL⁵ artikkel 40.5 (KORRR). Metoden Statnett først leverte våren 2022, var ikkje i tråd med dei krava SOGL stiller, og Statnett har derfor måtta halde fram med arbeidet med å revidere metoden. Det er eit mål at Statnett leverer eit nytt revidert metodeforslag til godkjenning hos RME første kvartalet 2023.

RME publiserte rapporten *Driften av Kraftsystemet 2021* i juni 2022. Rapporten gir oversikt over forhold som kan verke på forsyningsikkerheita i kraftsystemet, blant anna energisikkerheit, driftsutfordringar, leveringspålitelegheit, driftssikkerheit og frekvens- og spenningskvalitet.

RME har også halvårlege oppfølgingsmøte med Statnett på områda driftsplanlegging og operativ drift og systemdrifts- og marknadsutvikling. I desse møta blir RME orientert om aktuelle problemstillingar, om saker som er i gang, og om framtidige saker. I etterkant av møta vurderer RME om det er behov for vidare oppfølging.

RME har i 2022 gjort vedtak om at Statnett er sertifisert som systemoperatør i Noreg etter energilova §§ 4-10 og 4-10. Ein eigar av eit transmisjonsnett skal etter energilova § 4-10 søkje RME om sertifisering som operatør av transmisjonssystemet. Etter energilova § 4-8 skal ein eigar av eit transmisjonsnett ikkje drive produksjon eller sal av elektrisk energi, og motsett. Formålet med kravet er å sikre at operatøren transmisjonsnettet ikkje tar usaklege omsyn i drifta av overføringsnettet. I vedtaket stadfestar RME at Statnett etterlever krava i energilova § 4-8 og blir godkjent som operatør av det norske transmisjonsnettet.

3.5 Delmål 5 Bidra til å sikre at innanlands distribusjonsnett frå naturgass blir drifta på ein samfunnsmessig rasjonell måte

RME er reguleringsmyndigheit for innanlandsk gassdistribusjon i Noreg. Innføring av Ren Energi-pakka i norsk rett medfører at dette er blitt ei større oppgåve for RME. Naturgassmarknaden i Noreg er liten samanlikna med gassmarknaden i andre europeiske land, og reguleringa skal i størst mogleg grad tilpassast norske forhold.

Med verknad frå februar 2021 er Gasnor AS og Lyse Neo AS utpeikte som systemoperatørar for sine respektive distribusjonsnett for gass. Naturgasslova og naturgassforskrifta set krav til at distribusjonsnett for gass skal vere opne for tredjepartstilgang, slik at tredjepartar kan levere gass til kundar tilknytte nettet. Regelverket skal leggje til rette for konkurranse. Per i dag er det berre Gasnor AS som er omfatta av kravet om å gi tredjepartstilgang til distribusjonsnettet.

⁵ [System Operation Guideline \(SO GL\) – Europex](#)

I desember 2022 har RME sendt ut to vedtak: eit om godkjenning av vilkår for tilgang til distribusjonsnettet til Gasnor AS og balansenestene deira og eit om fastsetjing av tariffar for tredjepartstilgang til distribusjonsnettet til Gasnor AS. Vedtaka gir rammene for kva vilkår og metodar tredjepartar må rette seg etter og ha for å få tilgang til Gasnor sitt distribusjonsnett og balansenestene deira i 2023 og 2024. Vilkåra og tariffane for tilgang til gassdistribusjonsnett er dei første RME bestemmer. RME vil jobbe vidare med utviklinga av reguleringa fram mot neste tariffperiode, som er frå og med 2025.

3.6 Delmål 6 Delta aktivt i regionalt og europeisk regulatorsamarbeid

RME har i 2022 brukt ressursar for å påverke utviklinga av dei europeiske reglane som vil få innverknad for Noreg. Vi har deltatt i europeisk regelverksutvikling og regeltolkning saman med andre reguleringsmyndigheiter i CEER og ACER og i det nordiske regulatorsamarbeidet, NordREG. Målet er å vareta Noreg sine interesser og behov på prioriterte område. Som nemnt i delmål 1 skjer harmoniseringa av regelverket i Europa ved at det blir utarbeidd og implementert forordningar med harmonisert regelverk og metodar. No som dette arbeidet er i ein implementeringsfase, er det eit omfattande, komplisert og ressurskrevjande arbeid.

RME følgjer regelverksutforminga ved å delta på alle nivå frå arbeidsgrupper til styre i NordREG, CEER og ACER. For å ta vare på norske interesser informerer RME bransjen om regelverksutformingar som er i gang, og gjennomfører høyringar. Regelverk som er implementert i Noreg, blir følgde opp gjennom tilsyn.

RME har òg frå oktober 2021 og fram til desember 2022 hatt ein tilsett på utlån til ACER for å arbeide med rammeverket for ein nettkode på fleksibilitet.

I nordisk samanheng har vi arbeidd mykje med forordningane for systemdrift og marknad. Det er fagområde som krev omfattande og tett regionalt samarbeid (sjå delmål 1, 2 og 4 for meir informasjon). Blant anna har RME, i lag med dei andre nordiske reguleringsmyndigheitene, arbeidd for ei smidig implementering av konseptet for balansering av kraftsystema. I all hovudsak skjer arbeidet regionalt gjennom aktiv deltaking og i nokre tilfelle leiing av arbeidsgrupper på ei rekkje område. I 2022 har RME vore leiar av arbeidsstraumane for System Operation og Single Market. Det har òg vore informasjonsutveksling om blant anna monitorering av sluttbrukarmarknaden og inntektsrammereguleringa. Dei nordiske reguleringsmyndigheitene (NordREG) har publisert rapportar og posisjonsnotat som er lagde ut på nettsidene til [NordREG](https://www.nordreg.eu/).

RME er med i ein europeisk effektivitetsanalyse av transmisjonsnettsoperatørar (TSO-ar), TCB21. Studien er i regi av ei av arbeidsgruppene i CEER, IRB-WS. Kostnadseffektiviteten til Statnett SF vil bli målt mot 15 andre europeiske TSO-ar. Arbeidet blir ferdig innan sommaren 2023.

RME har deltatt i arbeidet med den sjuande CEER-rapporten om leveringskvalitet på elektrisitet og gass i Europa. Rapporten var eit samarbeid mellom CEER og ECRB (Energy Community Regulatory Board).

Våren 2022 deltok RME i to ekspertgrupper på cybersikkerheit i ACER. Arbeidsgruppene blei sette opp for å støtte ACER i arbeidet med å revidere ENTSO-E⁶ sitt utkast til ein nettkode om cybersikkerheit. Det er venta at EU-kommisjonen publiserer nettkoden om cybersikkerheit i andre kvartal i 2023.

⁶ <https://www.entsoe.eu/>

3.7 Samla vurdering av hovudmålet

Ei tettare integrering med Europa vil gjere at Norden blir del av ein større marknad. Fornybar energi vil utgjere ein stadig større del av energiproduksjonen i heile Europa. Elektrifisering av ulike sektorar vil medverke til auka kraftforbruk. Forbrukarane vil etter kvart ta ei gradvis meir aktiv rolle i kraftmarknaden.

EU utviklar eit felles regelverk for kraftmarknaden. RME arbeider aktivt med påverknad i arbeidet knytt til utvikling av regelverk for å vareta norske interesser og behov. Energibransjen blir informert og involvert gjennom høyringar, seminar, forum og liknande før regelverket blir implementert i Noreg. Det har vore fleire store og sentrale regelverksendringar i 2022. Året 2022 var også prega av ein uroleg kraftmarknad med høge prisar, gassmangel i Europa og lite nedbør i dei sørlege delane av Noreg. Trass dette har det norske marknadsdesignet fungert godt. RME vurderer at tiltaka i stor grad har bidratt til fremje samfunnsøkonomisk effektive marknader og eit velfungerande energisystem.

3.8 Vurdering av brukar- og samfunnseffektar

RME har i 2022 bidratt med viktige tiltak for å modernisere drift og utvikling av kraftsystemet for å handtere konsekvensane som følgjer av elektrifisering av transportsektoren, tilknytning av ny fornybar kraftproduksjon, meir effektikrevjande forbruk mv. Her inngår blant anna vurdering og avgjerder om viktige spørsmål for utviklinga av energisystemet for framtida, blant anna for utnyttinga av mellomlandskablane, verdiskapinga i norsk regulerbar vasskraft og for driftssikkerheita i Norden. Vi har òg gjort fleire andre tiltak som gir meir effektiv drift og utvikling av kraftsystemet, slik at nivået på investeringar i nettinfrastruktur ikkje blir for høge eller låge, og at det blir drifta kostnadseffektivt. Samla sett legg tiltaka til rette for at Noreg kan nå målsetjinga om å redusere klimagassutslepp med 55 prosent innan 2030.

Etter vår vurdering har aktivitetane, i tillegg til nemnde samfunnseffektar, òg bidratt til at brukarane får rettare prissignal og kan ta meir aktive val (for eksempel om dei vil lade elbilen på natta eller dagen). Effektar som blant anna elektrifisering og at brukarane ikkje må betale unødvendig høge kostnader for overføring av straum, er sentrale brukareffektar av aktivitetane.

3.9 Særskilde oppgåver

Tilskot til utjamning av overføringstariffar (kap. 1820, post 73)

Til saman sju nettselskap⁷ fekk ei samla tariffstøtte på 20 millionar kroner. 26.806 kundar fekk redusert nettleiga si med mellom 1,51 til 38,1 øre/kWh.

⁷ Sandøy Energi AS, DE Nett AS, Uvdal Kraftforsyning SA, Sør Aurdal Energi, Bømlø Kraftnett AS, Indre Hordaland Kraftnett AS, Modalen Kraftlag SA

Fastsetje ny forskrift om reguleringa av nettselskapa sine inntekter og foreslå eventuelle endringar i forskrift om kontroll av nettverksemd og forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet som er tenlege i denne samanhengen

Forskriftsmyndigheita til RME har bakgrunn i EØS-rettslege plikter. 1. november 2019 blei tredje energimarknadspakke, irekna direktiv 2009/72/EF, gjennomført i norsk rett. Etter direktiv 2009/72/EF skal kvart medlemsland ha ei reguleringsmyndigheit for energi. Direktivet seier kva for nokre oppgåver reguleringsmyndigheita skal ha.

I samband med gjennomføringa av tredje energimarknadspakke blei energilova § 411 føydd til, slik at departementet kan gi forskriftsmyndigheit til reguleringsmyndigheita om utrekning av nettselskapa sine tillatne og faktiske inntekter og handtering av avvik mellom desse. Slik forskriftsmyndigheit er gitt til RME i NEM-forskrifta § 8-5.

Hovudmålet med endringa i forskrifta er å samle paragrafane som høyrer inn under kompetansen til RME, i ei eiga forskrift.

I 2022 har RME arbeidd med å kartleggje kva for nokre paragrafar som skal inngå i ny RME-forskrift, og kva for nokre som skal bli igjen i forskrift om kontroll av nettverksemd, i tillegg til å undersøkje om det er nødvendig med andre endringar i forskrift om kontroll av nettverksemd. RME tar sikte på å sende ei anbefaling til OED i løpet av våren 2023 og sende forslag til ny RME-forskrift på høyring sommaren/hausten 2023. RME tar sikte på at endringane skal bli gjeldande frå og med 1. januar 2024.

Hjelpe departementet i vurderinga av marknadsdesigndelen av Ren Energi-pakka

RME har følgt opp Ren Energi-pakka som blei vedtatt i EU i mai 2019. Vi har arbeidd særskilt med marknadsdesigndelen og hjelpt OED med vurderingar i samheng med det.

Føre vidare arbeidet med digital samhandling i kraftsektoren med mål om å etablere ein styringsmodell for bransjen og eit vegkart for vidare digital samhandling

RME har halde fram med arbeidet med betre digital samhandling i bransjen. Arbeidet har i løpet av 2022 resultert i at dei største regionale nettselskapa og Statnett ønskjer å etablere ei felles eining som skal sikre auka tempo og forsterka arbeid med digital samhandling. Eininga skal også fasilitere samarbeid på digitalisering breitt i bransjen og mot myndigheitene.

Hjelpe departementet i arbeidet med å utvikle regulering av nettet og marknaden til havs

Regjeringa har store ambisjonar om utvikling av vindkraft til havs i Noreg framover, og Olje- og energidepartementet har mykje arbeid i gang i samband med dette. Både RME og NVE fekk i 2022 oppdrag knytte til dette arbeidet. RME blei bedt om å hjelpe til med vurderingar om regulatoriske forhold for nett og marknadsdesign til havs. Energilova gjeld ikkje til havs, utanfor grunnlinja. Fornybar produksjon til havs er regulert gjennom havenergilova, og denne inneheld lite knytt til nettregulering og marknadstilgang. Oppdraget til RME blei derfor å sjå på behov for eit regulatorisk rammeverk til havs.

Oppdraget blei delt i to leveransar, der den første leveransen omhandlar regulatoriske vurderingar ved radiell tilknytning av havvindprodusentar til Noreg. Dette er ei generell vurdering av radiell tilknytning, men vurderinga er særskilt relevant på grunn av utlysinga av areal til dei første havvindprosjekta på Sørlege Nordsjø II og Utsira Nord sidan det er føresett at desse skal knytast til Noreg radielt. RME har vurdert dette i ein rapport som blei publisert 12. desember 2022. RME konkluderer i rapporten med at regelverket til havs bør i hovudsak vere likt regelverket på land.

Havvindutbyggjarane kan eige og drive sitt eige nettanlegg, men det bør vere tredjepartstilgang på nettanlegga. Dersom det er fleire brukarar av nettanlegget, er det viktig å sikre at desse møter objektive- og ikkje-diskriminerande vilkår for tilknytning og bruk av nettet. Aktørane må sikrast moglegheit for individuell tilgang til kraftmarknaden, på lik linje med aktørar på land.

Andre delen omfattar problemstillingar knytte til hybridprosjekt, der vindkraftanlegget til havs er tilknytte overføringskablar til meir enn eitt land. Denne rapporten skal leverast i februar 2023.

3.10 Stønad til hushalda for ekstraordinære straumutgifter

Straumstønadsordninga for hushalda kom i gang frå desember 2021 for å dempe dei økonomiske konsekvensane av ekstraordinært høge straumprisar. Ordninga blir forvalta av RME, som månadleg bereknar ein stønadsatts og utbetaler stønad til nettselskapa. RME fører også tilsyn med ordninga. Nettselskapa identifiserer kven som har krav på stønad, og utbetaler stønad til hushalda (inkludert fellesmålt hushaldsforbruk i burettslag. Ordninga inneber at hushalda får delar av straumutgiftene sine tilbakebetalt gjennom nettleiga.

Hushalda får tilbakebetalt ein prosentdel av forskjellen mellom 70 øre/kWh ekskl. mva. og den månadlege gjennomsnittsprisen på kraftbørsen. Delen som er tilbakebetalt i 2022, var 80 prosent frå og med januar og 90 prosent frå og med september. Beløpet blir trekt frå den månadlege nettleigerekninga hushalda får frå sitt nettselskap. Om stønaden overstig den månadlege nettleiga, blir beløpet utbetalt til bankkontoen til kunden eller trekt frå straumrekninga. Vi har fem ulike prisområde for straum i Noreg. Den samla tilbakebetalinga avheng av den gjennomsnittlege månadlege straumprisen, berekna av RME, i det prisområdet husstanden bur. Taket for forbruket som får kompensasjon, er 5000 kWh per månad. Forbruk over dette blir ikkje kompensert.

Ordninga er foreløpig bestemt å vare til og med desember 2023. I 2022 er det utbetalt stønad på totalt 26,5 milliardar kroner, og for 2023 (desember 2022–desember 2023) har regjeringa budsjettert med ein straumstønad på 44,7 milliardar kroner.

RME har på oppdrag frå OED medverka til utforming og presisering av ordninga. Vi har i 2022 behandla mange spørsmål om ordninga. I tillegg avgjer RME saker om rett til å vere omfatta av ordninga dersom det er usemje mellom nettselskap og nettkunde.

RME skal etter straumstønadslova føre tilsyn med ordninga og kontrollerer rimelegheita av utbetalingar av straumstønad på eit overordna nivå ved månadleg utbetaling til nettselskapa. RME har hausten 2022 engasjert eit revisjonsselskap til å utføre ein revisjon av utbetalingar av straumstønad frå nettselskapa til hushalda. Formålet med revisjonen er å sikre at målepunkt som har fått stønad, faktisk er kvalifiserte for dette etter krav i lov og forskrift, og dessutan å kartleggje måten nettselskapa handterer ordninga med vekt på forbetningsområde. Sluttrapporten skal vere ferdig januar 2023.

3.11 Forvaltningsretta forskning og utvikling

Nettselskapa vil spele ei viktig rolle i omlegginga til eit utsleppsritt samfunn. Meir fornybar produksjon, nye måtar å bruke straum på og behov for god forsyningssikkerheit vil utløyse nye investeringar og gi selskapa nye oppgåver. Digitaliseringa gir RME tilgang på nye data om straumforbruket og komponentane i nettet. Vi arbeider derfor med eit FoU-prosjekt som skal

utvikle nye variablar for effektivitetsanalysane. Dei nye variablane skal meir direkte fange opp oppgåva med å frakte straum i distribusjonsnett.

Fleire nye aktørar tar del i elektrifiseringa. I denne samanheng har RME følgjeforskning knytt til åtte storskala demonstrasjonsprosjekt i samarbeid med Enova. Prosjekta skal demonstrere ny teknologi, digitale løysingar og forretningsmodellar som utnyttar fleksibiliteten i energisystemet. Målet til RME er å sørge for ei konsistent oppfølging av slike prosjekt ved å greie ut viktige spørsmål om samfunnsøkonomisk nytte og skilje mellom monopoloppgåve (netteneste) og marknadsbaserte (konkurransetsette) tenester. Vi deltar òg i eit prosjekt om korleis ulike former for «lokale energisamfunn» kan verke inn på drift og planlegging hos nettselskapa.

RME har i 2022 også forska på korleis teknologisk utvikling påverkar regulering av sikkerheit i AMS og val av sikkerheitsløysingar blant dei regulerte selskapa i Noreg og EU. Forskinga har resultert i publisering av to vitenskaplege artiklar – ein analyse av korleis sikkerheita i AMS kopla til skytenester bør regulerast, og ein korrelasjonsanalyse av cybersikkerheit og straumavbrot. Ein kvantitativ analyse av effekten av sikkerheitssertifisering er også gjennomført. Forskinga vil brukast til å forstå meir om kva som kan gjerast for å optimalisere regelverk og oppfølging av dei regulerte selskapa.

RME er brukarpartner i CINELDI, eitt av åtte norske forskingssenter for miljøvennleg energi (FME). Forskingssenteret består av fem arbeidspakker knytte til nettutvikling og anleggsforvaltning, systemdrift i smarte nett, DSO/TSO-interaksjon, mikronett og bruk av fleksible ressursar.

3.12 Omtale av ressursbruk

RME har i fleire år gjennomført tiltak for å sikre effektiv utnytting av ressursane ved omfordeling av ressursar mellom fagområde, effektivisere og digitalisere arbeidsprosessar mv. Vi har òg gjennomført ei omorganisering for å sikre at RME, innanfor tilgjengelege ressursar, er best mogleg rusta til å vareta nye behov i eit kraftsystem i rask endring gjennom ei dynamisk og framtidretta regulering. Omorganiseringa har blant anna ført til meir effektiv ressursbruk ved at vi har samkøyrte behandling av omsetningskonsesjonar med oppfølging av den økonomiske og tekniske rapporteringa frå omsetningskonsesjonærar.

RME må framleis prioritere dei viktigaste oppgåvene som hastar mest, i tillegg til løpande handheving av reguleringa som å fastsetje inntektsrammer og meir-/mindreinntekt, behandle klagesaker og føre tilsyn. Tilsynsaktiviteten er på eit svært lågt nivå.

Trass i at innanlands bruk av naturgass distribuert i røyrrnett er avgrensa, har RME brukt relativt mykje ressursar på regulatorisk oppfølging i 2022. Vidare arbeider vi ikkje med oppgåver under tredje energimarknadspakke der fagkompetansen og ressursar i dag er plasserte i andre avdelingar i NVE. Dette gjeld for eksempel vurdering av Statnetts nettutviklingsplan og samanlikning av denne med planane til andre TSO-ar, slik det følgjer av tredje energimarknadspakke. Vi har også nedprioritert arbeid som følgjer av nye oppgåver knytte til implementering av marknadsmanipulasjonsregelverket for gass (REMIT), og dessutan Green Deal, hydrogen, gass, sektorkopling og infrastrukturutvikling for å nemne noko som dei andre reguleringsmyndigheitene i Norden og Europa arbeider med no.

I 2022 har RME fått i oppdrag å forvalte ordninga med kompensasjon for høge straumprisar. Vi er ansvarlege for tildeling av stønad via det enkelte nettselskapet og for tilsyn med ordninga, med dette oppfølging og kontroll òg. Dette har vore ressurskrevjande og har ført til omprioriteringar av

oppgåver. I praksis har andre oppgåver vore utsette eller forseinka. Vi har også studentar på mellombels engasjement for å handtere klagebehandling for å sikre at forskriftsbestemt krav til saksbehandlingstid ikkje blir brote.

4. DEL IV: Styring og kontroll

Vi viser til NVE sin årsrapport for informasjon om styring og kontroll.

5. Del V: Vurdering av framtida

Noreg har som mål å redusere utslepp av klimagassar med minst 55 prosent før 2030. For å nå måla i klimapolitikken er det viktig å modernisere drifta og utviklinga av kraftsystemet for å handtere konsekvensane som følgjer av elektrifisering i transportsektoren, tilkopling av ny fornybar kraftproduksjon, meir effektkrevjande forbruk m.m.

Det går no føre seg omfattande endringar i det nordiske og europeiske energisystemet. Samtidig har vi ekstraordinære høge straumprisar, krigen i Ukraina og uvisse om gassleveransar osv. som påverkar energisystemet. I europeisk samanheng er ei rekkje ekstraordinære tiltak sette i verk, og norske styresmakter har også vedtatt fleire tiltak for å avhjelpe situasjonen. Fleire av tiltaka bidrar til å utfordre det eksisterande marknadsdesignet. Eit av prinsippa i dagens marknadsdesign er at prissignala skal reflektere dei underliggjande fysiske eigenskapane i kraftsystemet. Tiltak som straumstøtteordninga, pristak osv. vil bidra til å forstyrre prissignala og auke risikoen for at forbruket ikkje blir endra i tilstrekkeleg grad ettersom prissignala som reflekterer produksjon og forbruk, blir dempa. I tillegg til kortsiktige tiltak er det på europeisk nivå ein diskusjon om å gjere ei nærmare vurdering av behovet for meir langsiktige og strukturelle endringar i marknadsdesignet. Om slike endringar blir gjennomførte utan tilstrekkeleg gode vurderingar i forkant, kan det innebere negative konsekvensar for korleis kraftmarknaden fungerer. Eit viktig tiltak for RME er dermed å følgje diskusjonane i denne samanhengen tett, i Noreg, Norden og Europa, og vurdere konsekvensar av eventuelle endringar.

Det norske kraftsystemet er tett integrert med Norden og Europa, og den nødvendige moderniseringa av kraftsystemet skjer ved at det blir utarbeidd og implementert forordningar med harmoniserte regelverk og metodar. Kommisjonsforordningane har gått frå utviklingsfasen til implementering. Dette er eit omfattande, komplisert og ressurskrevjande arbeid som er sentralt for å vareta Noreg sine interesser og behov. Reguleringsmyndigheitene må bli einige om konkrete løysingar som systemansvarlege og kraftbørsar skal følgje i drifta av kraftsystemet, og som reguleringsmyndigheitene skal handheve. Dette er komplekse spørsmål som er viktige for utviklinga av energisystemet i framtida, blant anna for utnyttinga av mellomlandskablane, verdiskaping i norsk regulerbar vasskraft og for driftssikkerheita i Norden. Eit sterkt fagmiljø og aktiv deltaking i nordisk og europeisk regulatorsamarbeid er viktig for å komme fram til felles syn og vedtak blant reguleringsmyndigheitene.

I takt med meir utfordrande systemdrift får systemansvarleg ei stadig viktigare rolle for aktørane og for den totale effektiviteten i sektoren. RME har starta arbeidet med å følgje opp kapasitetsfastsetjinga til systemansvarleg.

Dei siste åra har det vore fallande likviditet i den finansielle marknaden for systempriskontraktar. RME har i 2022 starta med eit arbeid for å kartleggje sikringsmoglegheiter utover den organiserte finansielle marknaden og vil i 2023 vurdere om det er tilstrekkelege sikringsmoglegheiter i norske bodområde i samsvar med art. 30 i FCA.

Statnett forventar nettinvesteringar på mellom 60 og 100 milliardar kroner i åra 2021–2030. I dette anslaget er det lagt inn 10 milliardar kroner i nettinvesteringar for havnett. I dei nyaste berekningane er den samla inntektsramma for 2022 ekskl. Statnett på om lag 28,5 milliardar kroner som blir fordelte til nettselskapa ved hjelp av ulike metodar og modellar. Målet med den økonomiske reguleringa er å bidra til effektiv drift, utnytting og utvikling av kraftnettet. Det er viktig at nivået på investeringar i nettinfrastruktur ikkje blir for høge, eller for låge, og at det blir drifta kostnadseffektivt. Auka elektrifisering og endring i bruken av kraftsystemet gjer at det er behov for meir avanserte modellar for at reguleringa framleis skal ha nødvendig tillit. Nettselskapa spør i aukande grad etter modellar og metodar som både tar omsyn til kva avstandar energi og effekt skal transporterast i nettet, og at dei har knytt til seg kundar med ulike behov for leveringspålitelegheit.

I tillegg er det behov for å vurdere om innteksreguleringa framleis er treffsikker i lys av utviklinga i kraftmarknaden. Vi vil gjere ei vurdering av om det er nødvendig å foreslå tiltak i modellen som følgje av svært stor forskjell i områdeprisar. Vidare kan det også vere nødvendig å evaluere ulike element i referanserenta. Både mål for inflasjon og kredittpremiar har stige mykje i 2022.

Det skjer ei rask og omfattande teknologiutvikling i den kundenære delen av kraftsektoren. Ein stor del av den nye kraftproduksjonen blir tilkopla til distribusjonsnettet, og elektrifisering av transport m.m. vil også bli tilkopla det same nettnivået. Samtidig gir ny teknologi nye opningar for å utvikle lokale energiløysingar og meir fleksibelt straumforbruk. Dette skaper fleire utfordringar som gir behov for å vidareutvikle reguleringa, blant anna desse:

- Drifta av distribusjonsnettet blir meir kompleks og krevjande og må i auka grad bli effektivt koordinert på tvers av nettområde og nettnivå.
- Det er auka forventning til at nye nettkundar skal bli raskt tilkopla, samtidig som ein bør unngå unødvendige nettinvesteringar. For å sikre gjennomføring av klimapolitikken er tilstrekkeleg tempo i elektrifiseringa viktig.
- Ei uheldig utforma regulering kan medføre at det blir etablert parallell infrastruktur og utilsikta omfordeling av felleskostnader. Kraftmarknaden blir meir kompleks, og det kan bli vanskelegare for kundane å gjere gode val ut frå egne behov.

RME vil utvikle reguleringa slik at ho styrkjer insentivet til effektiv drift, utnytting og utvikling av nettet. Dette omfattar eit sett av tiltak, blant anna endringar i innteksreguleringa, auka tilgang til å teste ut nye løysingar og dessutan styrkt krav til nøytralitet for nettselskapet. Vidare vil vi blant anna arbeide med reguleringa for å leggje til rette for fleksibilitetstenester, elektrifisering av transportsektoren og ein meir velfungerande sluttbrukarmarknad.

Det er behov for tettare oppfølging av Statnett sine kostnader og utøving av systemansvar og for god forståing av alle forhold knytte til plikt om tilknytning og systemdrift. Dette er spesielt viktig no når det er høg investeringstakt og auka nettkostnader, samtidig som det er behov for tettare oppfølging av verkemiddel i driftsfasen. Framover vil RME arbeide for å sikre ei effektiv driftskoordinering av kraftsystemet, blant anna gjennom auka digitalisering.

I planane til EU er det venta omfattande utbygging av vindkraft til havs, i Noreg er to område i Nordsjøen opna for slik verksemd. Ei storstilt utbygging av havvind kan òg bli kombinert med ulike former for kraftforbruk til havs. Desse framtidsutsiktene kan gjere det nødvendig å utvikle regulering for kraftnett til havs som legg til rette for andre nettløysingar enn radialar frå

produksjons- eller forbrukspunkt og til land. RME vil derfor følge utviklinga i Europa på dette området. RME vil òg hjelpe OED med å utvikle reguleringa av nettet og marknaden til havs.

6. Publikasjonslister

Publikasjonar i seriane til RME i 2022 er å finne på nettsidene til RME, [her](#)